

СЕКЦІЯ 3
ІННОВАЦІЇ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В МИСТЕЦЬКІЙ ПРАКТИЦІ
SECTION 3
INNOVATIONS AND DIGITAL TECHNOLOGIES IN ARTISTIC PRACTICE

УК 7.034.5

<https://doi.org10.31652/978-617-UAWCS-2025.26>**Т.П. Зузяк**

кандидат мистецтвознавства,
 доктор педагогічних наук, професор
 Вінницький державний педагогічний університет
 імені Михайла Коцюбинського
 м. Вінниця, Україна
 e-mail: zuzyak@ukr.net

В.В. Соловей

кандидат педагогічних наук, доцент
 Вінницький державний педагогічний університет
 імені Михайла Коцюбинського
 м. Вінниця, Україна
 e-mail: victorsolovey79@gmail.com

**ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЕВОЛЮЦІЮ СУЧАСНОГО
 МЕДІАМИСТЕЦТВА**

Анотація. Стаття присвячена медіамистецтву як динамічному напрямку сучасного мистецтва, що ґрунтується на використанні медіа як засобів створення, поширення та презентації художніх творів. Проаналізовано ключові риси медіамистецтва, зокрема відкритість форми, інтерактивну взаємодію глядача з твором, його креативну участь, колективну творчість, зміщення акценту з результату на процес, а також застосування інтерактивності та віртуальності як художніх засобів. Особливу увагу приділено трансформації ролей митця і глядача та особливостям сучасного мистецького середовища, включаючи його структурні елементи.

Ключові слова: медіамистецтво, цифрове мистецтво, ШІ, віртуальний простір

Abstract. The article is devoted to media art as a dynamic direction of contemporary art, based on the use of media as a means of creation, distribution and presentation of artistic works. The key features of media art are analyzed, in particular, the openness of form, the interactive interaction of the viewer with the work, his creative participation, collective creativity, the shift of emphasis from the result to the process, as well as the use of interactivity and virtuality as artistic means. Special attention is paid to the transformation of the roles of the artist and the viewer and the features of the contemporary artistic environment, including its structural elements.

Keywords: media art, digital art, AI, virtual space

Медіамистецтво, яке відзначається динамічним розвитком і потужним впливом, відіграє ключову роль у формуванні сучасного суспільства. Від кіно і телебачення до цифрових платформ та інтерактивних інсталяцій – воно докорінно змінило способи комунікації, самовираження та сприйняття реальності. Його вплив охоплює культуру, комунікаційні процеси та широку сферу творчості, виступаючи дзеркалом, що відображає різноманіття культур, світоглядів і ідей. У добу миттєвих зв'язків медіамистецтво швидко поширює інформацію та наративи по всьому світу, відіграючи важливу роль у соціальних і політичних трансформаціях.

Медіамистецтво служить динамічним і ефективним дзеркалом, що відображає пласт культур, які охоплюють людство. Завдяки різноманітним видам мистецтва, таким як кіно, музика, образотворче та декоративне мистецтво, митцям надається унікальна платформа

для дослідження культурної ідентичності, традиційних і актуальних сучасних видів мистецтва. Технологічний прогрес і нові медіа змінили уявлення не тільки про твір мистецтва, художника та аудиторію, але й про здатність сприйняття творів мистецтва.

Поєднання мистецтва з новітніми технологіями стимулює інновації, зокрема у сферах віртуальної та доповненої реальності, інтерактивних проєктів, що створюють унікальний досвід занурення в художній контекст. Виходячи за межі розваг і мистецьких експериментів, медіамистецтво також виконує освітню функцію, даючи людям можливість виражати свої ідеї, досвід і мрії.

Оновлення мистецьких практик безпосередньо пов'язане зі зміною засобів вираження. Технологічний розвиток впливає на художній процес у двох основних напрямках: оновлення матеріальної бази та впровадження цифрових технологій. Визначальною рисою сучасного мистецтва є його інтерактивність, що забезпечує можливість глядачу взаємодіяти з митцем і брати участь у творчому процесі [1].

Головна відмінність цифрового мистецтва (VR-арту, цифрових інсталяцій) від традиційних форм полягає в його існуванні лише в момент створення, що потребує безпосередньої присутності автора чи глядача. Завдяки технічним інноваціям змінилися принципи організації виставкових просторів, удосконалено методи транспортування та експонування творів, а також розширилися можливості культурного обміну. Сьогодні стало можливим віртуально відвідувати мистецькі події, переглядати музейні експонати онлайн та вільно поширювати власні арт-об'єкти в соціальних мережах. Це сприяє переосмисленню реальності та зміщенню соціального досвіду у візуальну сферу.

Цифрові технології кардинально змінили процес створення мистецтва, надаючи митцям широкий набір інструментів для творчого вираження, що формує унікальні естетичні форми. Крім того, нові медіа кинули виклик традиційним уявленням про мистецтво, автора та аудиторію, суттєво вплинувши навіть на класичні техніки, такі як живопис, графіка чи скульптура.

Сьогодні актуальним є не лише дослідження можливостей новітніх технологій у мистецтві, а й визначення поняття «мистецтво новітніх технологій» як сукупності технічних засобів, що застосовуються на різних етапах художнього процесу – від створення ескізів (цифрові графічні редактори) до способів експонування (проекційні дисплеї, інтерактивні екрани, світлозвукові системи тощо). Вивчення взаємозв'язку між творчими ідеями та їхньою практичною реалізацією, а також визначення ролі інновацій у мистецькому процесі є одним із ключових завдань сучасного мистецтвознавства.

З другої половини XX століття мистецький процес повністю визначається розвитком технологій: відео та аудіо 1960-х років, пізніше комп'ютерні технології, а наприкінці століття – Інтернет, стають відправною точкою для появи нових форм мистецтва. Сучасне мистецтво трансформує візуальність у новому аспекті, оскільки є відповіддю на потреби глядача [2]. Це оновлення безпосередньо пов'язане з віртуалізацією, що призвело до зміни творчої свідомості та появи нових форм художніх практик.

Штучний інтелект радикально змінив творчість, забезпечивши можливості, які дозволяють не лише автономно створювати мистецтво, але й значно вдосконалювати людські можливості завдяки глибоким процесам співпраці. Ця глибока інтеграція штучного інтелекту в художній процес стирає межі між технологіями та традиційними творчими підходами, відкриваючи нову еру цифрових творів мистецтва. Зокрема, у сфері візуального мистецтва алгоритми штучного інтелекту можуть створювати кілька варіантів дизайну творів/художніх виробів, які художник може згодом відшліфувати, щоб створити остаточний твір мистецтва. Ця стратегія може значно скоротити процес роботи над твором мистецтва, дозволяючи митцям досліджувати більш складні концепції. Крім того, у видовищних видах мистецтва, таких як хореографія і театр, штучний інтелект можна використовувати для створення та керування динамічними настройками, які реагують на рухи виконавців у реальному часі, впливаючи на виконання та створюючи чутливу форму творчого вираження. Все це створює нову форму мистецтва, яка кидає виклик нашому традиційному погляду на митця як самостійного творця, натомість

запроваджуючи парадигму, у якій людський і машинний інтелект співіснують і доповнюють один одного.

Варто зазначити, що в сучасному мистецтві глядач відіграє важливу роль. На відміну від традиційного мистецтва, твори сучасного мистецтва включають інтерпретацію, заохочуючи до активної участі. Цей аспект узгоджується з сучасними естетичними теоріями, які бачать мистецтво як динамічну взаємодію між твором мистецтва та глядачем, вимагаючи від глядачів виражати свої емоції [3].

Цифрові технології настільки захоплюють митців сьогодні, що експерименти часто замінюють усі цілі мистецтва, породжуючи «мистецтво технологій». Новий потенціал маніпулювання простором, інтерактивні системи та Інтернет, а також 3D, 4D, доповнена реальність, віртуальна реальність радикально розширили традиційні мистецькі межі.

Сучасне мистецтво не просто відображає дійсність, а моделює її, апелюючи оновлені, «динамічні» типи форм. Таким чином, «нове» мистецтво, використовуючи нові медіа, формує когнітивні картини світу та розширює мистецьку географію, яка ретранслюється як в Інтернеті, так і на глобальних арт-платформах, при цьому зростає індустрія цифрового мистецтва. Технології відкривають нові шляхи для захисту, популяризації та вивчення культурної спадщини країн світу, зокрема і України. Дослідники з усього світу можуть працювати з високоякісними фотографіями та документами завдяки цифровим архівам і базам даних, велика аудиторія може оцінити мистецтво в будь-який час і з будь-якого місця завдяки віртуальним музеям і виставкам, які популяризують культурну спадщину і залучають нових глядачів.

Зауважимо, що технологія віртуальної реальності революціонізувала спосіб, у який люди споживають мистецтво. Глядачі можуть повністю зануритися у твір мистецтва завдяки технології віртуальної реальності, яка робить враження більш захоплюючими. Тепер можна легше купувати твори мистецтва з будь-якої точки земної кулі завдяки онлайн-ринкам мистецтва. Хоча технології загалом добре вплинули на арт-індустрію, проте існує стурбованість автентичністю та походженням цифрового мистецтва, а також знеціненням традиційних форм візуального мистецтва. Щоб запобігти приниженню цінності мистецтва, вкрай важливо знайти баланс між збереженням традиційних форм мистецтва та застосуванням технологій [4]. Одним із найбільших впливів цифрових технологій на арт-бізнес стала демократизація галузі за допомогою соціальних медіа, таких як Facebook, Instagram та ін. Ці платформи дали митцям потужний інструмент для демонстрації своїх робіт і зв'язок зі світовою аудиторією.

Таким чином, з розвитком інноваційних технологій історія сучасного мистецтва кардинально змінюється [5]. Вони розширюють сферу дослідження, аналізу та показу творів мистецтва, від створення цифрових архівів і баз даних до використання віртуальної реальності для відвідування виставок. Сучасне мистецтво – це динамічний світ, який включає різноманітність жанрів, стилів, напрямів, матеріалів та ідей, часто кидаючи виклик встановленим обмеженням [6;7].

Традиційні форми мистецтва все частіше поєднуються з цифровим, створюючи не тільки нові можливості, але й проблеми. Митці та поціновувачі мистецтва мають вивчити потенціал і проблеми, які створюють інновації, а також постійне розширення технологій у мистецтві відкриває великі можливості, але дуже важливо розуміти можливі наслідки та знайти стратегії балансу між традиційним і цифровим мистецтвом.

Список використаної літератури:

1. Серганюк Л., Казимирів К., Маскович Т., Таран І. та Бардашевська Ю. (2024). Медитативні елементи в сучасній українській музиці. *Cadernos De Educação Tecnologia E Sociedade*, 17(se4), 278–287. <https://doi.org/10.14571/brajets.v17.nse4.278-287>
2. Таламо, М. (2023). Цифрова революція та мистецтво спільної творчості. У: Arbizzani, E., et al. *Технологічна уява в умовах зеленого та цифрового переходу. CONF.ITECH 2022. Серія Urban Book*. Спрінгер, Чам. https://doi.org/10.1007/978-3-031-29515-7_4